

Архіви, джерела, спомини

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ ДО 25-ЛІТТЯ ЗАСНУВАННЯ

Михайло Бабій

THE HISTORY OF UKRAINIAN ASSOCIATION OF RESEARCHERS
OF RELIGION. TO THE 25TH ANNIVERSARY OF ESTABLISHING

Myhailo Babii

У цьому номері спогадами про постання Української асоціації релігієзнавців (УАР) ділиться її перший вчений секретар кандидат філософських наук, ст. науковий співробітник М.Бабій, який взяв на себе відповідальність підготувати документи для офіційної реєстрації УАР як громадської організації, а потім забезпечував організаційні моменти в діяльності асоціації. Матеріали до друку підготувала Л.Филипович.

Михайло Бабій. Інтерв'ю 4.01.2019

1. Коли виникла ідея створити УАР?

По часу сказати важко. Але практично із створенням Відділення релігієзнавства ця ідея почала зароджуватися.

2. Хто був її батьком?

Спільна ідея, активно над нею працював Анатолій Миколайович Колодний

3. Хто підтримав цю ідею?

Багато людей відгукнулося: я, Петро Косуха, Борис Олександрович Лобовик, Слава Суярко, Микола Закович, Володимир Гаюк та багато інших, з Києва та областей.

4. Навіщо була потрібна така організація?

Тоді виникла важлива потреба об'єднання релігієзнавців, бо постала необхідність по-перше збереження і розвиток творчого релігієзнавчого потенціалу у вузах, у відповідних інституціях в умовах практичної ліквідації навчального курсу - предмету релігієзнавство. А це приводило до розпорошення кадрів. Заміна іншими дисциплінами, релігієзнавство зникало.

По-друге. Відсутність певної координації в контексті наукових релігієзнавчих досліджень, уможливлення їх публікації та наукового обговорення.

По-третє: захист прав релігієзнавців і їх самореалізації - писали листи на ректорів вузів, на Міносвіту про необхідність зберегти цю дисципліну і людей.

Організаційне об'єднання передбачало передовсім загально український масштаб. А вже потім і регіональний рівень посилення творчого взаємозв'язку між ними, актуалізація передового досвіду в навчальному і науковому контексті.

Була і гостра потреба налагодження міжнародних контактів і зв'язків (участь в міжнародних конференціях, членство в міжнародних організаціях). Така ж необхідність була і в налагодженні більш тісніших контактах з релігійними організаціями і співпраця з ними - особливо на місцях. Добрий приклад - Чернівці.

Все ці потреби в узагальненому диференційованому вигляді знайшли своє відображення в Статуті і в повсякденні - щоденній діяльності УАР.

Важливим було практичне створення первинних (регіональних, обласних, вузівських) осередків і допомога в початку їх функціонування. Це призвело до посилення творчого потенціалу багатьох осередків.

На цьому напрямі активно працювало Правління УАР, а також активісти на місцях. Зрозуміло, що не все відбувалося гладко і далеко не в усіх областях були створені первинні релігієзнавчі організації. Першими, наскільки я пам'ятаю, постали УАРівські організації в таких містах: Одеса, Чернівці, Житомир, Ніжин, Київ тощо.

Вже точно не згадаю, але можна знайти по документах, скільки УАР проводила конференцій на рік! Зразу ж почали організовувати і міжнародні конференції. До Києва приїжджали відомі вчені, експерти із-за кордону.

А скільки всеукраїнських заходів провели, то не перерахувати. Всі вони вирізнялися системністю і тематичністю. Напр. Львів – це історія релігій, Полтава – релігія і церква в СРСР, Тернопіль – релігія і нація, Київ – свобода совісті і віросповідань.

5. Що стало конкретною причиною організації УАР?

Повторюся – потреба повернути релігієзнавство у вузи.

6. Що ви пам'ятаєте з 1991-1992 рр. як років підготовки до створення УАР?

Я влився в колектив Відділення в 1993, тому в підготовчій роботі прямої участі не брав.

7. 1993 рік – рік заснування УАР. 22.01 відбулися установчі збори, 27.07 Мінюст зареєстрував УАР як громадську організацію. 14.10 відбулося розширене засі-

дання Правління УАР. Що вам найбільше запам'яталося? І чому?

А от 1993 рік – рік моєї активної участі в підготовці документів та їх реєстрації в Мінюсті України, бо займався щільно, щоб отримати від юристів добро на життя УАР. Отримав завдання оформити документи. Я це зробив, терпеливо, ретельно, послідовно. Настирливо.

8. Які події з життя УАР ви ще пам'ятаєте?

Найбільш вдалим, як на мене, є видання журналів, які йшли під грифом УАР. Це Релігійна панорама, Українське релігієзнавство та Релігійна свобода.

9. Які роки і проекти УАР виявилися найбільш вдалими?

1993-1994 як початок процесу, він виявився дуже потужним, тут треба дивитися по друках. Скільки книжок і журналів випустили в той час.

10. Яким чином ви персонально або ваш обласний осередок долучився до розбудови УАР? Що відбувалося у вас в області за ці роки? Що потім виросло у всеукраїнську акцію?

Оформлення документів, тобто паперова частина процесу на моїх плечах, Петро Косуха допоміг із фінансовими питаннями, рахунок в банку відкрити.

Найактивнішим був відділенівський осередок, співробітники якого активно їздили на місця, проводили збори, складали списки.

11. Що є, на вашу думку, основним здобутком УАР?

Збереження кадрів релігієзнавців, налагодження зв'язків між обласними організаціями у вирішенні навчальних і наукових проблем релігієзнавства, підготовка і перепідготовка кадрів. Постійно проводили семінари, кон-

ференції. Особливо опікувалися підготовкою спеціалістів вищої кваліфікації. Біля сотні науковців (переважна більшість з областей) пройшли через Відділення релігієзнавства, успішно захистилися як кандидати і доктори наук. Ми всім допомагали, бо ж пошуківці були членами УАР.

Випуск релігієзнавчих журналів і збірок, де розглядалися важливі питання, напр. законодавчі ініціативи в сфері державно-церковних відносин, популяризація свободи совісті і свободи віросповідання. Це все навчало і розвивало керівників релігійних організацій, представлених і не представлених у ВРЦіРО, державних службовців, політичних діячів, журналістів, викладачів та й самих релігієзнавців як в центрі, так і на місцях.

12. Які були складнощі у постанні УАР?

Серед організаційних моментів - важкий початок в діяльності первинних осередків. Більшість членів УАР і осередків були пасивними. Виділився певний кістяк, який і досі існує. Поки важко було з влаштуванням на роботу, приїжджали за допомогою, ми виходили на ректорів вузів, просили. Діяли по різних каналах.

13. Що не вдалося реалізувати?

Незважаючи на всі наші зусилля, релігієзнавство зникає з вузів, хоча потреба в фахівцях з релігії зростає. Не вдалося до кінця довести, щоб релігієзнавство стало важливою частиною - теоретичною і практичною - гуманітаристики. Ми губимо гуманітарні науки, і тут УАР не спрацювала, солідарності не вистачило.

14. Як мислилася УАР і чи відповідає вона зараз тим очікуванням?

Ми зберегли релігієзнавство як науку в Україні - це важливо, згуртували колектив фахівців, однодумців. Ви-

йшли на міжнародний рівень, але є ще питання, які не вирішені.

15. Як ви бачите УАР в майбутньому? Що потрібно змінити, покращити в діяльності УАР, її центральних і обласних органах?

Потрібно пригадати первісні завдання, які ставилися. Життя УАР в оживленні первинних організацій, які б мали діяти самостійно, автономно, формувати свої плани. Активізувати діяльність на місцях, подальший розвиток і зміцнення, певна зміна структури. Молодіжна асоціація діє? А чому так не діють первинні осередки?

Не всі вузи задіяні і представлені в УАР.

Удосконалити систему членства в УАР.

Розробити стратегічний план довгострокової діяльності організації на 5 років із врахуванням тих проблем, які сьогодні існують.

16. Чи збереглися у вас якісь документи, фотографії, артефакти з історії УАР? Чи могли б ви надати їх або копії для архіву УАР?

Не знайшов нічого. Все залишив в ІФ.